

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2018/19:SfU4y

Vårändringsbudget för 2019

Till finansutskottet

Finansutskottet har beslutat att bereda socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99) med eventuella motioner i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialförsäkringsutskottet begränsar sitt yttrande till de förslag i propositionen och motionerna som gäller nedsättning av arbetsgivaravgifterna och den allmänna löneavgiften samt förslag till ändrad inkomstberäkning för 2019 (förslagspunkterna 2–5 och 35).

Utskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens förslag om förlängt s.k. växa-stöd och nedsatta arbetsgivaravgifter för unga samt godkänner ändrad beräkning av inkomster för 2019 i denna del.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (M, SD, V, KD).

Utskottets överväganden

Propositionen

Nedsättning av arbetsgivaravgifter för den först anställda

Sedan den 1 januari 2017 gäller att ett enmansföretag som anställer en första person under som längst tolv kalendermånader i följd har rätt till nedsättning av arbetsgivaravgifterna, den allmänna löneavgiften och den särskilda löneskatten. Det innebär att bara ålderspensionsavgiften ska betalas. Nedsättningen, det s.k. växa-stödet, gäller t.o.m. den 31 december 2021.

En anställning av en första person i ett enmansföretag innebär enligt propositionen vissa initiala kostnader, t.ex. i form av nya administrativa rutiner och utbildning av den nyanställde. Det är troligt att dessa kostnader, tillsammans med arbetsgivaravgifterna på lönen, kan utgöra ett återhållande inslag i beslutet att anställa. Genom nedsättningen av avgifterna och den särskilda löneskatten minskar den initiala kostnaden för att anställa, och fler enmansföretag kan förväntas göra det. När erfarenheterna av att ha en person anställd väl vunnits kan företagen i viss mån vara mer positiva till att anställa fler personer. Nya arbetstillfällen i dessa företag förväntas leda till ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet.

Regeringen föreslår därför en förlängning av tiden med växa-stöd, så att ett enmansföretag som anställer en första person ska få rätt till nedsättning av arbetsgivaravgifterna, den allmänna löneavgiften och den särskilda löneskatten så att bara ålderspensionsavgiften ska betalas i högst 24 kalendermånader i följd.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2019 och tillämpas på anställningar som har påbörjats efter den 28 februari 2018. De nya bestämmelserna ska således tillämpas på anställningar som har påbörjats före ikraftträdandet. Annars finns det enligt regeringen en risk för att förslaget får en återhållande verkan på nyanställningar i enmansföretag under perioden fram till den 1 augusti 2019. Enmansföretag som redan har nedsatta arbetsgivaravgifter för den först anställda föreslås således omfattas av den förlängda tidsgränsen. Enligt regeringen är det rimligt att ge dessa företag motsvarande lättnader för de initiala kostnaderna för att anställa som företag som anställer i dag. För anställningar som påbörjades före den 1 mars 2018 ska dock fortfarande de äldre bestämmelserna om längst tolv kalendermånaders nedsättning gälla.

Riksdagen har uppmanat regeringen att återkomma med förslag om ytterligare ändringar i skatte- och avgiftsregler i fråga om avskaffat växa-stöd (bet. 2018/19:FiU1 res. 5 under punkt 2, rskr. 2018/19:62). Av betänkandet framgår att det är nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för enskilda näringsidkare som anställer en första person som avses.

Enskilda näringsidkare anställer enligt regeringen i lägre omfattning och i genomsnitt har en lägre förvärvsinkomst än andra företagare (ägare av aktieföretag och handelsbolagsdelägare). Att avskaffa nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för enskilda näringsidkare som anställer en första person skulle därför innebära att nedsättningen i högre utsträckning riktas mot större företag, eftersom omsättningen, dvs. företagets totala försäljning under en viss tidsperiod, i genomsnitt är lägre bland enskilda näringsidkare utan anställda än bland övriga företagare utan anställda. Regeringen gör därför bedömningen att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för enskilda näringsidkare som anställer en första person bör behållas. Regeringen avser således inte att vidta någon åtgärd med anledning av den delen av riksdagens tillkännagivande.

Vidare gör regeringen bedömningen att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för den först anställda bör göras permanent. Regeringen avser att återkomma med ett sådant förslag under mandatperioden.

Nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga

För att göra det attraktivare för arbetsgivare att anställa ungdomar för sommar- och helgjobb föreslår regeringen att det samlade uttaget av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift på ersättningar till ungdomar ska sättas ned så att endast ålderspensionsavgiften om 10,21 procent ska betalas på ersättningar upp till 25 000 kronor per kalendermånad. På så sätt kan ungdomar få erfarenhet av ett arbete och av att sköta en anställning och härigenom bli attraktivare på arbetsmarknaden och för framtida arbetsgivare.

Nedsättningen utformas enligt regeringen så att den inte påverkar andra nedsättningar av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift.

Målgruppen för förslaget, ungdomar som vid årets ingång har fyllt 15 men inte 18 år, är den åldersgrupp som normalt går i gymnasieskolan och inte gymnasieelever i sig. Nedsättningen syftar således inte till att subventionera den första anställningen efter gymnasieskolan eller arbeten vid sidan av universitets- och högskolestudier. Det finns en risk att en del gymnasieelever jobbar så mycket att det påverkar deras skolresultat eller att de helt slutar att studera, vilket har negativa effekter på deras etablering på arbetsmarknaden. Det finns därför skäl att noga följa reformens effekter för ungas skolgång.

Regeringen föreslår att reglerna ska träda i kraft den 1 augusti 2019 och tillämpas på ersättning som utbetalas efter den 31 juli 2019. Förslaget innebär att ersättning som betalats ut under augusti omfattas, vilket även gäller om ersättningen tjänades in under t.ex. juli månad. En stor del av den ersättning som utbetalas till sommarjobbare under 2019 kommer därmed att omfattas.

Motionerna

I partimotion 2018/19:3097 av Ulf Kristersson m.fl. (M, KD) begärs i yrkandena 4–7 avslag på förslagen till lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift, lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980), lag om ändring i lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid

avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) och lag om ändring i lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för enmansföretag under åren 2017–2021. I yrkande 2 begärs att riksdagen godkänner ändrad beräkning av inkomster för 2019 enligt regeringens förslag med de ändringar som framgår av motionens avsnitt Skatteförslag. Enligt motionärerna bör varken växa-stödet utökas eller arbetsgivaravgifterna sänkas för skolungdomar.

I partimotion 2018/19:3085 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) begärs i yrkandena 2–5 avslag på förslagen till lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift, lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980), lag om ändring i lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) och lag om ändring i lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för enmansföretag under åren 2017–2021. I yrkande 7 begärs att riksdagen godkänner ändrad beräkning av inkomster för 2019 enligt regeringens förslag med de ändringar som framgår av avsnitt 2 i motionen. Motionärerna anser att förslaget om nedsatta arbetsgivaravgifter för unga är åldersdiskriminerande och hänvisar i övrigt till partiets budgetmotion som bl.a. innebär ett slopande av den allmänna löneavgiften för företag med upp till tre anställda, vilket gynnar främst småföretag.

I partimotion 2018/19:3094 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) begärs i yrkandena 3–6 avslag på förslagen till lag om ändring i lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för enmansföretag under åren 2017–2021, lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift, lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980) och lag om ändring i lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980). I yrkande 9 begärs avslag på regeringens förslag till ändrad beräkning av inkomster för 2019. Enligt motionärerna stod partiet bakom det ursprungliga regelverket för växastöd. Däremot saknas det skäl att göra regelverket mer generöst eller permanent. Studier av tidigare nedsättning av avgifter för unga tyder på att den nu föreslagna nedsättningen inte kommer att få några betydande effekter på sysselsättningen.

Utskottets ställningstagande

För socialförsäkringssystemets legitimitet är det, som utskottet uttalat vid ett flertal tillfällen, principiellt viktigt att så långt som möjligt upprätthålla ett samband mellan de socialavgifter som betalas och de förmåner som dessa avgifter är avsedda att finansiera. Riksdagen har emellertid i flera fall frångått principen om samband mellan avgifter och förmåner och ställt sig bakom olika förslag om nedsättning av socialavgifterna eftersom det har ansetts nödvändigt att använda avgifterna för andra syften än de föreskrivna, t.ex. för sysselsättningsskapande åtgärder.

Enligt utskottet är det angeläget att åtgärder vidtas för att stimulera framför allt de små företagens vilja att växa, bl.a. genom att anställa. Vissa åtgärder har redan vidtagits i syfte att stimulera nyanställningar, öka sysselsättningen och uppmuntra till företagande. Bland annat finns det en möjlighet att i vissa stödområden reducera avgiftsunderlaget för arbetsgivaravgifterna, egenavgifterna och den allmänna löneavgiften. Denna möjlighet har utformats så att den relativt sett gynnar små företag i glesbygden. Dessutom kan enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag medges viss nedsättning av egenavgifterna för att starta, driva och utveckla företag. Därtill kommer det s.k. växa-stödet som infördes den 1 januari 2017 och gäller t.o.m. den 31 december 2021 och som innebär nedsatta arbetsgivaravgifter under ett år för enmansföretag som anställer sin första medarbetare. För den personen betalar företaget enbart ålderspensionsavgift (10,21 procent av avgiftsunderlaget). Den 1 januari 2018 utvidgades växa-stödet till att omfatta även aktiebolag och handelsbolag som är enmansföretag.

Regeringens förslag om förlängt växa-stöd innebär att nedsättningen av arbetsgivaravgifter för den först anställda ska förlängas till 24 månader. Förslaget avses träda i kraft den 1 augusti 2019 men tillämpas på anställningar som påbörjas efter den 28 februari 2018. Även om effekten på sysselsättningen av förslaget är svårbedömbart ser utskottet fördelar med förslaget i form av ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet. Utskottet anser därför att finansutskottet bör tillstyrka den nu föreslagna förlängningen av växa-stödet.

Regeringen har vidare föreslagit att arbetsgivaravgifterna och den allmänna löneavgiften ska slopas på ersättningar till ungdomar som vid årets ingång fyllt 15 men inte 18 år. Nedsättningen innebär att bara ålderspensionsavgiften på 10,21 procent ska betalas på ersättningar upp till 25 000 kronor per månad. Förslaget syftar till att göra det attraktivt för arbetsgivare att anställa ungdomar för sommar- och helgarbete. Enligt vad som anges i propositionen är den huvudsakliga målgruppen gymnasieelever som arbetar på lov och helger och därmed skaffar sig erfarenheter som ska underlätta för det första jobbet efter gymnasiestudierna.

Utskottet anser att den nu föreslagna nedsättningen för unga tar sikte på en specifik grupp av ungdomar, nämligen de som behöver skaffa sig erfarenheter inför ett kommande inträde på arbetsmarknaden. Utskottet, som utgår från att regeringen noga följer reformens effekter för ungas skolgång, anser att syftet med förslaget är vällovligt, och att finansutskottet därför bör tillstyrka förslaget om nedsatta avgifter för unga.

Sammantaget anser utskottet att finansutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till lagar om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift, socialavgiftslagen (2000:980), lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) och lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för ensamföretag under åren 2017–2021. Vidare föreslår utskottet att finansutskottet ska godkänna regeringens förslag till ändrad

beräkning av inkomsterna för 2019 i de delar som avser nedsatta arbetsgivaravgifter.

Därmed bör motionerna 2018/19:3097 (M) yrkandena 2 och 4–7, 2018/19:3085 (SD) yrkandena 2–5 och 7 samt 2018/19:3094 (V) yrkandena 3–6 och 9 avstyrkas.

Stockholm den 14 maj 2019

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M), Paula Bieler (SD), Solveig Zander (C), Nooshi Dadgostar (V), Kadir Kasirga (S), Hans Eklind (KD), Björn Petersson (S), Barbro Westerholm (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Mats Berglund (MP), Arin Karapet (M), Ann-Sofie Alm (M), Linda Lindberg (SD) och Erica Nädin (S).

Avvikande meningar

1. Nedsättning av arbetsgivaravgifter (M, KD)

Maria Malmer Stenergard (M), Katarina Brännström (M), Hans Eklind (KD), Arin Karapet (M) och Ann-Sofie Alm (M) anför:

Vår principiella hållning är att den inriktning som Moderaterna och Kristdemokraterna angav i höstens budget bör ligga fast. Vi anser därför att finansutskottet bör avstyrka regeringens förslag om ett utökat växa-stöd och nedsatta arbetsgivaravgifter för skolungdomars lov- och helgjobb. Även regeringens förslag till ändrad inkomstberäkning i denna del bör avstyrkas.

Finansutskottet bör därmed tillstyrka motion 2018/19:3097 (M, KD) yrkandena 2 och 4–7.

2. Nedsättning av arbetsgivaravgifter (SD)

Paula Bieler (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Linda Lindberg (SD) anför:

Vi motsätter oss regeringens förslag till utökat växa-stöd och nedsatta arbetsgivaravgifter för unga. Sistnämnda förslag särbehandlar åldersgrupper och är i realiteten en typ av åldersdiskriminering. I stället bör den omfattande reform vi föreslår i vår budgetmotion, som i praktiken slopar den allmänna löneavgiften för företag med upp till tre anställda, genomföras. Utan tröskeeffekter ger detta en generell skattelättnad som gynnar företagande, och effekten blir tydligast för småföretag. Regeringens förslag till utökat växa-stöd och nedsatta avgifter för unga bör således avstyrkas liksom regeringens förslag till ändrad inkomstberäkning i denna del.

Finansutskottet bör därmed tillstyrka motion 2018/19:3085 (SD) yrkandena 2–5 och 7.

3. Nedsättning av arbetsgivaravgifter (V)

Nooshi Dadgostar (V) anför:

Den 1 januari 2017 infördes en tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifterna under ett år för enskilda näringsidkare som anställer en första person, och den 1 januari 2018 utökades nedsättningen till att även omfatta enmansföretag som är handelsbolag eller aktieföretag. Vänsterpartiet står bakom det ursprungliga regelverket, men ser inga skäl att förlänga det till två år eller att permanenta

nedsättningen. Förslagen torde dessutom ha högst marginella sysselsättnings-effekter.

Regeringen föreslår vidare en nedsättning av arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift på ersättning till ungdomar som vid årets ingång fyllt 15 men inte 18 år och som jobbar under gymnasietiden. Studier av tidigare sänkta sociala avgifter för unga tyder på att den föreslagna nedsättningen inte kommer att få några betydande långsiktiga effekter på sysselsättningen.

Regeringens förslag om utökat växa-stöd och nedsatta avgifter för unga bör därför avstyrkas. Även regeringens förslag till ändrad inkomstberäkning i denna del bör avstyrkas.

Finansutskottet bör därmed tillstyrka motion 2018/19:3094 (V) yrkandena 3–6 och 9.